

Warszawa, 02-07-2023 r.

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Valeri Vachev

XI.815.43.2021.ASZ

Pan
Adam Niedzielski
Minister Zdrowia
ePUAP

Szanowny Panie Ministrze!

W związku z otrzymanym zgłoszeniem i po przeprowadzonej analizie sprawy chciałbym zwrócić uwagę Pana Ministra na kwestię nierównego ukształtowania sytuacji prawnej kobiet i mężczyzn oddających krew.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 11 września 2017 r. w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi (Dz.U. z 2022 r. poz. 1279, t.j.) krew pełna jest pobierana nie częściej niż 6 razy w roku od mężczyzn i nie częściej niż 4 razy w roku od kobiet, z tym że przerwa pomiędzy pobraniami nie może być krótsza niż 8 tygodni. Jednorazowo pobiera się 450 ml pełnej krwi¹. Mężczyźni w ciągu roku mogą zatem oddać 2700 ml pełnej krwi, kobiety – 1800 ml. Wynikające z przytoczonych przepisów zróżnicowane traktowanie w zakresie częstotliwości pobrań krwi od kobiet i mężczyzn w skali roku – mogące znajdować uzasadnienie w różnicach fizjologicznych między płciami – prowadzi do sytuacji, w której na oddanie tej samej co mężczyźni ilości krwi, przekraczającej 1800 ml, kobiety

¹ Zob. załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi.

potrzebują więcej czasu przy założeniu o oddawaniu krwi w maksymalnej ilości i przy maksymalnej rocznej częstotliwości.

Powoduje to gorsze traktowanie kobiet w porównaniu do mężczyzn w sytuacji, w której ta sama ilość krwi, przekraczająca 1800 ml, jest stosowana jako kryterium upoważniające osoby oddające krew do skorzystania z określonych uprawnień albo nadania im określonych przywilejów. Dla przykładu art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz.U. z 2023 r. poz. 318 ze zm.; dalej: „u.p.s.k.”) stanowi, iż Zasłużonemu Honorowemu Dawcy Krwi, który oddał co najmniej 20 litrów krwi lub odpowiadającą tej objętości ilość jej składników, mogą być nadawane ordery i odznaczenia oraz odznaka „Honorowy Dawca Krwi – Zasłużony dla Zdrowia Narodu”. **Ze względu na wskazane wyżej limitacje w częstotliwości oddawania krwi, kobieta będzie w stanie spełnić ten warunek w okresie donacji trwającym 11,11 lat, a mężczyzna – 7,4 lat.**

Niekorzystne traktowanie kobiet ma także miejsce na gruncie tych przepisów u.p.s.k., które wprawdzie wprowadzają zróżnicowanie dla kobiet i mężczyzn w ilości krwi upoważniające osoby oddające krew do skorzystania z określonych uprawnień albo nadania im określonych przywilejów, ale czynią to w sposób nieproporcjonalny w porównaniu do zróżnicowania limitów oddania krwi w ciągu roku przez kobiety i mężczyzn na gruncie wspomnianego rozporządzenia. Tytułem ilustracji powołać można przepis art. 6 ust. 3–5 u.p.s.k., określający warunki uzyskania tytułu Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi – odpowiednio – III stopnia, II stopnia i I stopnia oraz brązowej, srebrnej i złotej odznaki honorowej. Zgodnie z jego brzmieniem do uzyskania tytułu „**Zasłużony Honorowy Dawca Krwi III stopnia**” i brązowej odznaki honorowej „Zasłużony Honorowy Dawca Krwi III stopnia” **kobieta** jest uprawniona **po 2,7 lat donacji** (wymóg oddania co najmniej 5 litrów krwi), **mężczyzna - po 2,2 latach donacji** (wymóg oddania co najmniej 6 litrów krwi), tytułu „**Zasłużony Honorowy Dawca Krwi II stopnia**” i srebrnej odznaki honorowej „Zasłużony Honorowy Dawca Krwi II stopnia” **kobieta** jest uprawniona **po 5,5 latach donacji** (wymóg oddania co najmniej 10 litrów krwi), **mężczyzna – po 4,4 latach donacji** (wymóg oddania co najmniej 12 litrów krwi), zaś tytułu „**Zasłużony Honorowy Dawca Krwi I stopnia**” i złotej odznaki honorowej „Zasłużony Honorowy Dawca Krwi I stopnia” **kobieta** jest uprawniona **po 8,3 latach donacji** (wymóg oddania co najmniej 15 litrów krwi), **mężczyzna** natomiast – **6,6 latach donacji** (wymóg oddania co najmniej 18 litrów krwi) przy założeniu o oddawaniu krwi w maksymalnej rocznej ilości i częstotliwości przewidzianej na gruncie rozporządzenia dla kobiet i mężczyzn.

Wydaje się, że wskazane zróżnicowane traktowanie kobiet i mężczyzn nie odpowiada konstytucyjnym wymogom związku zasady równości z zasadą sprawiedliwości oraz racjonalnego uzasadnienia i proporcjonalności akceptowalnego zróżnicowanego traktowania kobiet i mężczyzn, przesądzając o dyskryminacji tych pierwszych względem tych drugich w przedmiotowym zakresie. Ustalenie to jest tym bardziej niepokojące, że tytuł „Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi” implikuje określone przywileje, na przykład szczególne uprawnienia do świadczeń opieki zdrowotnej², czy uprawnienie do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego na terenie gminy. Chociaż decyzja w tej kwestii jest zarezerwowana do kompetencji jednostki samorządu terytorialnego z informacji, jakie wpływają do Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że realizując ją właściwe organy tych jednostek stosują takie kryteria ilościowe oddanej krwi, jakie u.p.s.k. wiąże z tytułami Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi poszczególnych stopni.

W świetle powyższego, zasadnym wydaje się wyrównanie sytuacji kobiet i mężczyzn w zakresie nabywania tytułu Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi i implikowanych nim przywilejów przez wprowadzenie takich kryteriów ilości oddanej krwi dla kobiet i mężczyzn w u.p.s.k., które pozostają w proporcji do różnicy częstotliwości jej oddawania przez kobiety i mężczyzn wynikającej z rozporządzenia w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi, zrównując okres donacji krwi jako kryterium nabycia określonych uprawnień czy przywilejów.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 w zw. z art. 17b pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. 2023 poz. 1058, t.j.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o analizę przedstawionego wyżej zagadnienia oraz rozważenie podjęcia prac legislacyjnych w kierunku zarysowanym w niniejszym wystąpieniu.

Z poważaniem

Valeri Vachev

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

² Zob. na przykład art. 43 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2561, t.j. ze zm.).